

15. február 2011

Pridrahá elektrina

Z predaja elektriny ide do súkromných rúk 10 miliárd korún

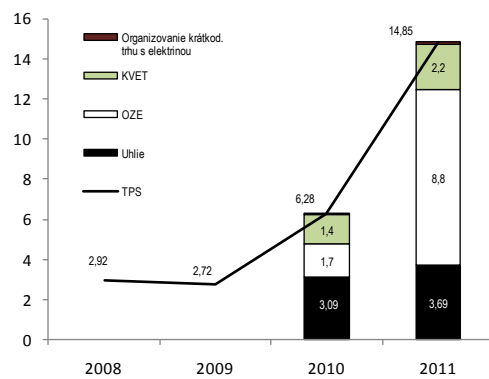
Pripravil: Martin Haluš

Slovensko má jedny z najvyšších cien elektriny pre firmy v EÚ. Jej koncovú výšku ovplyvňujú najmä dva hlavné faktory: cena silovej elektriny a výška regulovaných poplatkov a taríf. V tých okrem poplatkov za distribúciu, prenos, straty a systémové služby sa nachádza aj tzv. tarifa za prevádzku systému. V nej sa ukrýva podpora baníctva a súkromných investorov v oblastiach obnoviteľných zdrojov a kombinovanej výroby elektriny a tepla. Odberatelia elektriny sa poskladajú na niektorých výrobcov elektriny a podporu domáceho uhlia v roku 2011 celkovou sumou až 322 mil. eur (9,7 miliárd korún). Tak dotujeme oblasti, kde operuje súkromný kapitál (slnecné elektrárne, baníctvo, atď.). Bez týchto „dotácií“ by cena elektriny tento rok klesla.

Najrýchlejšie rastúca časť regulovaných poplatkov na Slovensku, ktorá je zodpovedná aj za zvýšenie cien elektriny pre domácnosti v roku 2011 je tzv. Tarifa za prevádzku systému (TPS), ktorú musia platiť bez výnimky všetci odberatelia elektriny. V súčasnosti iba samotná tarifa tvorí na konečnej cene elektriny pre domácnosti približne 10,6 %. TPS zahŕňa najmä podporu ťažby domáceho uhlia, obnoviteľných zdrojov (OZE) a kombinovanej výroby elektriny a tepla (KVET). Z environmentálneho hľadiska predstavuje TPS paradoxnú tarifu: všetci spotrebiteľia dotujú neekologické uhlie a zároveň aj obnoviteľné zdroje. Ako vidieť na grafe 1, TPS stúpla z 6,3 eur v roku 2010 na 14,85 eur za MWh v roku 2011, čiže zaznamenala rast až o 236 %. Medziročne najviac v tarife narástla práve podpora OZE (o 517%), najmä nárastom inštalovaného výkonu a tým objemu produkcie elektriny zo solárnych panelov. Významne sa však zvýšil aj KVET (o 59 %) a podpora domáceho uhlia (o 19 %). Prepočítaná výška TPS do celkových nákladov pre spoločnosť tak výrazne vzrástla zo 137,2 mil. eur v roku 2010 na odhadovaných 321,9 mil. eur. Nič nenasvedčuje tomu, že by sa tieto náklady mali v najbližších rokoch znižovať. Skôr naopak.

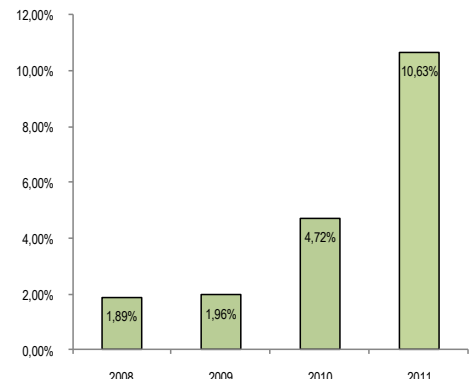
Za nárastom cien v roku 2011 stojí najmä nárast produkcie z OZE a KVET

Graf 1: Vývoj tarify za prevádzkovanie systému (TPS) v EUR/MWh

Zdroj: URSO

Graf 2: Podiel TPS na koncovej cene elektriny pre domácnosti

Zdroj: URSO

Koľko „dotujeme“ súkromných výrobcov - náklady tarify za prevádzkovanie systému (mil.EUR)

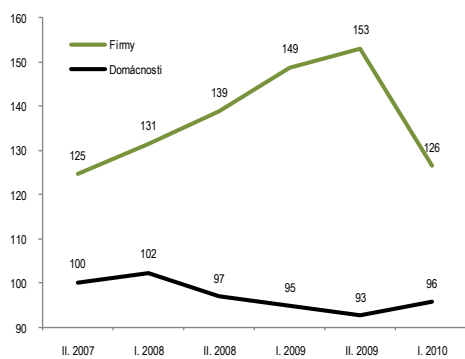
	2010	2011
Sínko	10.4	116.8
Bioplyn	2.1	21.8
Voda	6.1	25.4
Biomasa	18.8	27.7
Vietor	0.2	0.1
Geotermal	0.0	0.1
Výrobcovia kombinovanej výroby tepla a elektriny (KVET)	31.1	43.5
Baníctvo (podpora výroby elektriny z domáceho uhlia)	66.7	70.67
Organizovanie krátkodobého trhu s elektrinou (OKTE) (= Spolu náklady - jednotlivé položky)	1.7	15.9
Spolu náklady na TPS	137.24	321.96

Zdroj : URSO

Cena elektriny pre firmy je u nás jedna z najvyšších v EÚ

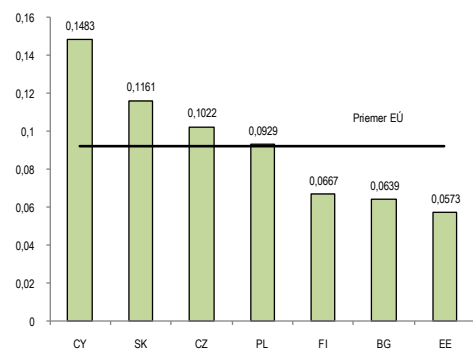
Cena elektriny pre firmy je u nás druhá dlhodobo nad priemerom krajín EÚ. V prvom polroku 2010 bola podľa Eurostatu cena elektriny pre firmu s priemernou spotrebou (od 500 do 2000 MWh) o 26 % vyššia ako v ostatných členských štátoch a po Cypre¹ druhá najvyššia v EÚ. **V druhom polroku 2009 si výrobcovia dokonca priplatili viac ako 50 % oproti európskemu priemeru.** Na druhej strane regulovaný segment domácností dlhodobo kolíše okolo priemeru EÚ.

Graf 3: Ceny elektriny na Slovensku voči priemeru EÚ27 (100 = priemer EÚ27)

Zdroj: Eurostat, IFP

Graf 4: Cena elektriny pre firmy vo vybraných krajinách

Zdroj: Eurostat, IFP

Zvyšujú ju aj regulované poplatky, ktoré sú jedny z najvyšších v Európe

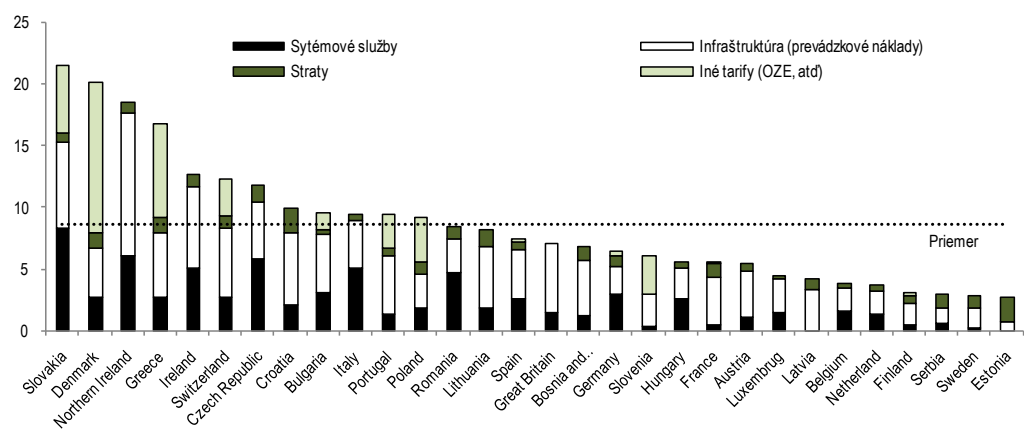
Rozvíjajúca sa konkurencia na trhu v segmente predaja elektriny pre firmy aj domácnosti je schopná do istej miery znížiť konečnú cenu, resp. ju priblížiť k európskemu priemeru. Noví dodávatelia sú pre svoju flexibilitu pri nákupe silovej elektriny a nižšie administratívne náklady schopní tradičným konkurovať najmä výrazne nižšou cenou silovej elektriny, ktorá tvorí zhruba 50% koncovej ceny. Zvyšok tvoria regulované poplatky, (tarifa za prevádzku systému, systémové služby, distribúcia vrátane prenosu a strát) ktorých výšku každoročne stanovuje Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (URSO). Možnosti znižovania konečnej ceny sú preto obmedzené poplatkami v segmente distribúcie a prenosu, kde existujú prirodzené monopoly – prevádzkovatelia distribučných sústav (ZSE – Distribúcia a.s., SSE – Distribúcia a.s., Východoslovenská distribučná a.s.) a Slovenská elektrizačná prenosová sústava (SEPS) a troch distribučných sústav. Podľa štúdie **Asociácie prenosových sústav**² (ENTSO) **bol na Slovensku v roku 2010 súčet prenosových taríf a iných poplatkov celkovo najvyšší v rámci sledovaných krajín.** Vo výške nákladov na infraštruktúru sme na druhom a za systémové služby dokonca na prvom mieste. Aj keď štúdia pre nedostupnosť dát nemapuje všetky európske krajiny (chýba napr. Nórsko), možno konštatovať, **že slovenské tarify sú jedny z najvyšších v Európe.** Na nadpriemerne vysoké poplatky za distribúciu upozorňuje aj OECD vo svojom najnovšom ekonomickom prehľade Slovenska³. Na ich zníženie navrhuje použiť nákladové benchmarky, ako jednu z regulačných metód berúc do úvahy náklady v susedných krajinách. Vysoké poplatky môžu taktiež cez vysokú konečnú cenu odradiť nové subjekty od vstupu na trh a brzdiť tak rozvoj konkurencie. Preto by bolo dobré podrobiť opodstatnenosť ich výšky podrobnej analýze.

¹ Cyprus ako ostrov nemá možnosť obchodovať s elektrinou so zahraničím, čo môže čiastočne vysvetľovať vyššie ceny.

² ENTSO(2010), ENTSO-E Overview of transmission tariffs in Europe : Synthesis 2010

³ OECD(2010), OECD Economic Surveys: Slovak Republic 2010, OECD Publishing

Graf 5: Regulované poplatky pri prenose elektriny, 2010 (EUR/MWh)

Zdroj: ENTSO, IFP